

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

Pirkanmaan Yrittäjät ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Maria Virtanen

Elinkeinoasioiden päällikkö

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Kehräsaari, B-rappu, 2.krs, 33200 Tampere

maria.virtanen@yrittajat.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Vaikuttajavaliokunta, Pirkanmaan Yrittäjät 22.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Ei pitkällä aikavälillä. Esitys johtaa väestön ikääntyessä sekä tutkimusten, hoivan, hoidon ja seurannan tarpeen kasvaessa kestävämpään tilanteeseen, mikäli kaikkia (sekä yksityisiä että julkisia) resursseja ei saada käyttöön. Palvelutuotanto ei kehity, mutta julkisen rahoituksen tarve kasvaa. Palvelujen parempi saatavuus ja yhdenvertaisuus eivät toteudu ilman sote-maakunnan

asiakaslähtöisiä ja kustannustehokkaita palveluja, jotka se saa toteuttaa itsenäisesti parhaalla mahdollisella tavalla omista alueellisista lähtökohdistaan käsin.

Esitystä tulisi muuttaa siten, että se johtaisi aitoon monituottajuuteen sekä julkisten ja yksityisten palveluntuottajien tasavertaisuuteen sääntelyssä, hinnoittelussa ja valvonnassa. Lisäksi esitystä tulisi muuttaa niin, että esityksessä parannetaan asiakkaiden oikeutta valita palveluntarjoajansa. Esityksessä tulisi kannustaa ottamaan käyttöön yrityksissä jo olemassa olevat henkilöresurssit ja jo tehdyt investoinnit julkisesti rahoitettuja palveluita tuottaessa. Esityksessä ei pidä kannustaa rakentamaan päällekkäistä palvelutuotantoa ja kilpailemaan tarpeettomasti jo valmiiksi niukoista henkilöresursseista.

Tavoitteisiin ei päästä ilman lakiin perustuvaa järjestämisen ja tuottamisen erottamista, julkisesti tuotettujen palveluiden yhdenmukaista- ja vertailun mahdollistavaa kustannuslaskentaa sekä kannusteita hoitotakuun määrärahojen toteuttamiseen- ja taloudelliseen palvelutuotantoon. Hyvänä kannusteena toimisi palvelusetelin käytön velvoittavuuden lisääminen erityisesti tilanteissa, joissa hoitotakuuajoissa ei pysytä tai palvelu on ostettavissa markkinoilta julkista palvelutuotantoa edullisemmin.

Lähes ainoat esityksen hyvät ansiot ovat: järjestämisvastuun siirtäminen nykyistä leveämmille hartioille, sote-maakunnan melko selkeä rooli, ja tehtävä toimia järjestämisvastuullisena tahona. Lisäksi kansanvallan voidaan katsoa toteutuvan nykyistä paremmin, koska maakuntavaltuutetut valitaan vaaleilla. Maakuntien itsehallinnollinen asema näyttäytyy kuitenkin osin kyseenalaisena.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Ei. Saatavuus, vaikuttavuus ja alueellisuus paranisivat sillä, että sote-maakunnille lisätään monituottajamalli pelastustoimen järjestämisen pääasialliseksi tai vähintään vaihtoehtoiseksi toteuttamiskeinoksi. Mikäli järjestämisvastuuta ei eriytetä palvelutuotannosta ensihoidossa, on vaarana, että näidenkin palveluiden tuotanto toteutetaan sote-maakunnan omana työnä. Maakunta tulee velvoittaa monituottajamallien kehittämiseen ja hyödyntämiseen myös pelastus- ja ensihoidon palveluissa.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kyllä ja ei. Maakuntien muodostama väliportaan hallinto omine vaaleineen on kansanvaltaisempi ratkaisu verrattuna nykyisiin kuntayhtymiin, mutta esimerkiksi väliaikaishallinnon muodostuminen viranhaltijoista ei. Väliaikaishallinnolle on määritelty tehtäväksi mm. voimassa olevien ostopalvelusopimusten arviointi ja esitysten tekeminen kyseisten sopimusten mitätöinnistä.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei [Maakunnalle esitettävä oikeus harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa sosiaali- ja terveystoimeen ja pelastustoimeen liittyvissä tukipalveluissa olisi haitallista palvelumarkkinoiden kehittymiselle ja yrittäjyydelle, sillä se edistäisi laajasti julkisen sektorin keskinäistä yhteistyötä kilpailutusvelvoitteen ulkopuolella. Mikäli julkinen sektori paisuu ja vie resursseja ja tilaa yrittäjyydeltä ja monituottajamallien kehittämiseltä, seurauksena syntyy monopolistisia tuotantorakenteita, tehottomuutta ja tuottavuuden laskua. Sote-maakunnalle aiottu rajattu yleinen toimivalta tukipalveluissa tulee poistaa. On tarpeetonta antaa sote-maakunnille hoidettavaksi tehtäviä, joissa on tai joihin voisi syntyä toimivat markkinat yksityisten tai kuntaomisteisten yritysten toimesta. Maakunnan toimialan tulee olla mahdollisimman tiukasti ja selvästi rajattu. Jos maakunnan toimiala paisuu, kuntien toimialaa tulee vastaavasti pienentää ja varmistaa, että molemmat eivät tee asukkaan näkökulmasta päällekkäistä työtä. Sote-maakunnalle suunniteltu löyhä oikeus tuottaa sosiaali- ja terveystoimeen ja pelastustoimeen liittyviä tukipalveluita on poistettava lakiluonnoksista. Oikeus järjestää tukipalveluita riittää, koska tukipalveluja on tarjolla markkinoilla ja niitä on näin ollen mahdollista hankkia julkisina hankintoina yksityisiltä sekä kuntien ja kuntayhtymien omistamilta yhtiöiltä. Rajatun yleisen toimialan myötä on nähtävissä vaaroja myös siinä, että sote-maakunnan fokus ja mielenkiinto eivät pysykään enää sosiaali- ja terveys- ja pelastustoimessa.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin [Sote-maakuntien määrän tulisi olla sellainen, että tarvetta sote-maakuntien yhteistyölle ei muodostu erikoissairaanhoidon erityisvastuutehtäviä lukuun ottamatta. Suhtaudumme kriittisesti sote-maakuntayhtymiin ja sote-maakuntayhtymien liikelaitoksiin (8. luvun 59–71 §), mihin perusteluina: - Rakenteeltaan yhteistoiminnan muodot ovat hyvin välillisiä, jolloin kansanvaltaisuus katoaa, syntyy demokratiavajetta ja omistajaohjaus etäännyy. - Maakuntien omistajaohjaus suhteessa yhteistoiminnan eri muotoihin (sekä sote-maakunnan yhteisiin yhtiöihin) on neuvotteluvoiman ja välillisyyden vuoksi vaikeaa. - Yhteistoiminta on altis heikentämään kilpailuneutraliteettia, eli tasapuolista kilpailuasetelmaa yksityisen ja julkisen sektorin harjoittaman elinkeinotoiminnan välillä. - Huolestuttavaa on, että sote-maakunnan ja myös niiden yhteistoiminnan toimialana voivat olla myös tukipalvelut (yhtymät). Myös sote-maakunnan liikelaitoksen sallitut toimialat on varsin löysästi rajattu. Liittyminen sote-maakunnan tehtävänäalan voi olla hyvinkin etäistä.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Kannusteet tuottavuuden parantamiseen, kuten tuottajien välisen kilpailun lisääminen, puuttuvat esityksestä. Kun maakunnilla ei ole riittäviä kannusteita huolehtia sote-palveluidensa tulorahoituksesta, syntyy helposti tarve ryhtyä tekemään taloudellista toimintaa yhtiöiden, liikelaitosten ja maakuntayhtymien kautta. Nämä tuotot maakunnat saavat itse pitää ja käyttää, kun sote-palveluiden ja pelastustoimen tehtävät rahoittaa valtio. Liiketoiminnan liittyminen maakunnan sote- tai pelastustoimen tehtäviin voi käytännössä olla hyvin löyhää, mistä olemme huolestuneita. Pahimmillaan syntyy uusi maakunnallinen rinnakkaistalous, joka kilpailee kuntien sekä yritysten ja järjestöjen kanssa ja vie tilaa kasvulta. Sote-järjestämislain 11§:n palvelustrategiaan tulee lisätä muiden velvoitteiden rinnalle yksiselitteinen velvollisuus palveluiden tuotannon kustannusten seuraamiseen. Ainoastaan todellinen tieto oman ja markkinoilta ostettavissa olevan tuotannon kustannuksista voi ohjata vastuullista ja taloudellisesti kestävästä palvelustrategian laadintaa ja toteuttamista. Maakunnan itsensä tuottamilta palveluilta tulee edellyttää samoja yksityiskohtaisia seurantavelvoitteita, joita edellytetään yksityisiltä palveluntuottajilta.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei [Esitys ei sisällä selkeätä kustannusten hillinnän tavoitetta, vaikka sote-uudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on kustannusten kasvun taittaminen julkisen talouden kestävyuden turvaavalle tasolle. Sote-maakunnat on veloitettava laskemaan ja ilmoittamaan oman palvelutuotantonsa yksikköhinnat. Ilman sitä ei voida vertailla, miten maakunnat ovat pystyneet järjestämään vastuullaan olevien palveluiden tuotannon.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Pidämme myönteisenä sitä, että maakuntalain 15. luku (kilpailuneutraliteettisääntely) on huomioitu. Jotta terve kilpailu toteutuisi tehokkaammin, kilpailuneutraliteettirikkeisiin pitäisi pystyä puuttumaan nykyistä nopeammin. Toivomme siksi kilpailuneutraliteettisääntelyn terävöittämistä sekä maakunta- että kuntalaissa.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Tarvitaan vahvempi ohjausmalli, joka takaa investointien hyödyntämisen laajemmin kuin yksittäisen sote-maakunnan alueella.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei [Monituottajamallia toteuttavat kirjaukset puuttuvat lakiesityksestä. Lakia pitäisi korjata seuraavasti: 1) lisäämällä järjestäjälle velvollisuus tarjota asiakkaalle palveluseleitä, 2) lisäämällä järjestäjän velvollisuutta ottaa käyttöön erilaisia henkilökohtaisen budjetin malleja, 3) kannustamalla vahvemmin järjestämisen ja tuottamisen erottamiseen, sekä 4) velvoittamalla sote-maakuntaa huolehtimaan palvelumarkkinoiden kehittämisestä ja toimivuudesta. Sote-maakunnan

keinovalikoimaa tähän ovat palvelusetelit, henkilökohtainen budjetti ja julkiset hankinnat (hankinnan jakaminen osiin ja useammalle eri palveluntarjoajalle). Ei riitä, että sote-maakunta vain kehittää markkinoita, maakunnan on luotava tarvitsemiensa palveluiden markkinat ja kehitettävä ja ylläpidettävä niitä. Maakunnan palvelustrategia on tärkeä työkalu ennustettavuuden sekä kustannusten hillitsemisen ja hoidon saatavuuden parantamiseksi. Maakunnan palvelustrategiassa tulee olla selkeä rooli myös pk- ja mikrorittäjyydelle.]

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei [Sote- ja pelastuspalveluiden järjestämisvastuu on maakunnan tärkein tehtävä ja sen myötä voidaan turvata kyseisten palvelujen yhdenvertainen saatavuus. Yhdenvertainen saatavuus edellyttää julkisten palvelujen nopeaa ja oikea-aikaista palveluihin pääsyä kaikille. Julkisesti rahoitettujen palvelujen tulisi siis olla nykyistä huomattavasti paremmin jokaisen saatavilla. Palveluiden saatavuus parantuu, mikäli kaikkia käytettävissä olevia resursseja hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti palveluiden tuottamiseksi. Esityksessä asetetaan sote-maakunnan oma palvelutuotanto etusijalle suosien sitä muiden kustannuksella ja rajoitetaan sote-maakuntien mahdollisuuksia parhaan mahdollisen palvelutuotantorakenteen etsimiseksi. Nykytilanteessa palvelujen saatavuus on perustunut monituottajamalliin, ja palvelujen järjestämisestä vastanneet kunnat ja kuntayhtymät ovat tehneet tiivistä yhteistyötä yksityisten palveluntuottajien kanssa turvatakseen palvelujen saatavuuden ja tehostaakseen palvelutuotantoa. Yhdenvertaisuus perustuu palvelujen hyvän saatavuuden ja laadun lisäksi myös erilaisten asiakasryhmien tarpeiden huomioimiseen. Monituottajamalli on osoittautunut yhdenvertaisuuden parantamisessa hyväksi. Monituottajamallien kehittämiseen ja hyödyntämiseen tulee siksi kannustaa eikä rajata niiden käyttöönottoa. Julkisen palvelutuotannon ensisijaisuus ja suosiminen ei kannusta maakuntaa tuottavuuden parantamiseen tai parhaan mahdollisen tuotantotavan etsimiseen. Sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden turvaamiseksi esitämme velvoittavuutta monituottajamallin kehittämiseen. Lisäksi esitämme, että sote-maakunnalle asetetaan lakisääteinen velvoite noudattaa valtakunnallisesti yhtenäistä ja vertailukelpoista kustannuslaskennan mallia omassa tuotannossaan. Tämä mahdollistaa tuottajien palveluiden vertailtavuuden sekä paremman tuloseurannan, ja tällöin myös tuottajille maksettavat korvaukset ovat asetettavissa oikealle tasolle. Ostopalveluihin ehdotettava hankintasäntely sisältää korkeat ja päällekkäiset vaatimukset yksityisille palveluntuottajille. Säntelyyn on kirjattava sote-maakunnalle velvoite toteuttaa hankintoja osina ja kannustaa useamman kuin yhden ulkoistetun palveluntuottajan valintaan.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Pidämme hyvänä, että kunnan velvollisuus yhteistyöhön myös yritysten kanssa mainitaan. Yritysten rooli on kuitenkin jätetty niin ahtaaksi, että niissä olevat osaamisresurssit jäävät pääosin hyödyntämättä. Riskinä on, että erityisesti pienissä yrityksissä työskentelevät osaajat jäävät pääasiassa itse maksavien asiakkaiden palveluiden tuottajiksi, mikä ei lisää kansalaisten yhdenvertaisuutta palveluiden saatavuuden suhteen. Kannamme huolta myös siitä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnissa saattaa toteutua toimina, jotka edistävät ainoastaan toimintakykyisten viihtyvyyttä alueella yleisesti. Yksilötason hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen voi jäädä ei-kenenkään tehtäväksi.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei [Pykälässä painotetaan järjestämisen ja järjestämisoaamisen merkitystä palvelujärjestelmässä: vastuu palveluiden järjestämisestä annetaan selkeästi sote-maakunnille. Palvelujärjestelmälle asetettujen vaatimusten ja tavoitteiden toteutumisen kannalta merkityksellisen vastuun kantaminen vaatii vahvaa itsenäisyyttä toteuttaa parhaita ratkaisuja. Pykälän 2. momentin kaksi viimeistä virkettä eivät ole perusteltuja. Ne sitovat palvelujen järjestäjiä huomattavasti ja käytännössä tulevat estämään järjestäjäorganisaatiota toteuttamasta vastuulleen kuuluvaa järjestämistehtävää alueen olosuhteen huomioon ottaen parhaalla mahdollisella tavalla. Vaatimus omassa palveluksessa olevasta ammattihenkilöstöstä, asianmukaisista tiloista ja toimintavälineistä sekä vaatimus omasta palvelutuotannosta, joka mahdollistaa sote-maakunnalle tosiasiallisen sille määrätyistä tehtävistä huolehtimisen, tekee alihankinnasta ja siten yhteistyöstä yksityissektorin kanssa liki mahdotonta. Toisen momentin kaksi viimeistä virkettä tulee poistaa ja tilalle tulee nostaa vaatimuksia kustannusvaikuttavuudesta, yhteentoimivuuden edellytyksistä, läpinäkyvyydestä ja vertailtavuudesta, monituottajuuden edistämisestä sekä painottaa sote-maakunnan järjestämistehtävää suhteessa sote-maakunnan omaan palvelutuotantoon. Esitys olisi tavoitteen kannalta parempi, jos järjestäminen ja tuottaminen olisi eriytetty lain tasolla. On silti myönteistä, että maakunta voi päättää eriyttämisestä alueellaan. Tämän mahdollisuuden olisi syytä näkyä velvoittavasti myös pykälätasolla. Ehdotamme, että tämä mahdollisuus kirjataan selvästi, jopa velvoittavasti. Tulkitsemme, että myös sote-maakuntayhtymä voi päättää eriyttää järjestämisen ja tuottamisen. Ehdotamme, että tämä mahdollisuus kirjataan selvästi, sikäli kun sote-maakuntayhtymät ovat ylipäättään tarpeellisia. Yrittäjyyssmyönteisessä ja elinvoimaisessa sote-maakunnassa sote-maakuntayhtymiä ei juuri perustettaisi, vaan maakunnat hankkisivat tukipalvelunsa suoraan yrityksistä kilpailuttamalla tai hyödyntämällä palvelusetelijärjestelmiä ja henkilökohtaisia budjetteja.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei [Kirjaus siitä, ettei julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voi toteuttaa ostopalveluna, on tarkoituksenmukainen ja EU-sääntelyn näkökulmasta hyväksyttävissä. Tämä ei voi kuitenkaan tarkoittaa esimerkiksi lääkäreiden tarjoamaa kiireellistä hoitoa. Mahdollisuuksia hyödyntää ostopalveluita ei ole syytä rajoittaa esitetyllä tavalla. 12 § ensimmäisestä momentista on poistettava lause ”Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että sote-maakunta pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämismvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.” Maakunta pystyy huolehtimaan järjestämismvastuustaan myös ilman omaa palvelutuotantoa. Palveluiden saatavuus kaikissa olosuhteissa voidaan turvata esimerkiksi sopimusteknisin järjestelyin. Pykälän 3 momentin mukaan ”Lähetteen perusteella tehtävän terveydenhuoltolain 52 §:ssä tarkoitetun ratkaisun asiakkaan ottamisesta sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön sairaanhoitoa varten ja siihen liittyvän hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisut sekä sairaalaan otetun asiakkaan erikoissairaanhoidon palvelujen antamiseen liittyvän hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisut tekee kuitenkin virkasuhteessa oleva lääkäri.” Tämä kirjaus rajoittaa kohtuuttomasti sote-maakunnan mahdollisuuksia tehdä strategisia ratkaisuja erikoissairaanhoidon kehittämisestä alueellaan. Se johtaa myös lääkäreiden ja näin palveluiden saatavuuden heikkenemiseen eri puolilla maata. Kirjaus myös lopettaisi runsaan määrään tällä hetkellä yksityisesti tuotettuja palveluita. Säännös on ylimitoitettu esimerkiksi tilanteessa, jossa maakunta tekee pienivolyymisen sote-palveluhankinnan pieneltä yritykseltä. Suomen runsaasta 18 000 sote-yrityksestä yli 9/10 on enintään 4 hengen yrityksiä. Ylimitoitettu sääntely voi johtaa tilanteeseen, missä julkiset hankinnat jäävät virheiden pelossa tai hallintotaakan vuoksi tekemättä, ja päädytään suosimaan julkista tuotantoa.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

ei [Vaatimukset ovat: 1. Riittävä osaaminen, 2. taloudellinen kantokyky, 3. palveluntuottajalla palveluksessaan sote-ammattihenkilöstö, 4. muut riittävät toimintaedellytykset On ymmärrettävää, että sote-palveluiden kaltaisissa henkilöön liittyvissä palveluissa tuottajalta edellytetyt vaatimukset kovia silloin, kun ne liittyvät itse palveluun ja asiakkaan oikeusturvaan sekä palveluun pääsyyn. Taloudellisen kantokyvyn vaatimus ei enää liity palveluun. Vaatimus lienee kirjoitettu konkurssien aiheuttamien palvelupuutetilanteiden ehkäisyyn sekä sote-maakunnan oikeuden turvaamiseen saada korvausta mahdollisissa sopimusrikkomustilanteissa. Tässä voi olla uhka ylilyöntiin hankinnoista pienimpien ja vähäarvoisimpien kohdalla. Hallinnolla ei pitäisi missään tilanteessa olla oikeussuojan tarvetta. Oikeussuojaa tarvitsee ainoastaan yksityinen – henkilö tai yhteisö. Esitämme, että sote-maakunnan oikeutta määrittää itsenäisesti lain tasoa kovempia vaatimuksia rajattaisiin selvemmin. Sote-maakunta on hankintayksikkö, ja hankintalain mukaan sillä on muilta kuin sote-palveluhankinnoiltaan mahdollisuus vaatia haluamiaan vähimmäisvaatimuksia, kunhan nämä liittyvät hankinnan kohteeseen tai toteuttavat ympäristö- tai sosiaalista vastuuta. Ehdotamme selvää kirjausta, että sote-palveluhankinnoissa noudatetaan sote-järjestämislakia ja muissa hankinnoissa hankintalakia. Sama selvennys tulee tehdä muutoksenhakuun. Vähintään perusteluihin tulisi kirjata tarkkaan ja kattavasti, mitkä muutoksenhaku- tai oikeussuojakeinot ovat voimassa, jos ilmenee, että palveluntarjoaja ei täytä 13 § kriteereitä. Esimerkiksi ovatko hankintalain muutoksenhakukeinot käytössä, ja ketkä kaikki ovat tarpeeksi asianosaisia käynnistääkseen prosesseja. Tämä on selvyysyistä tarpeen, koska 13 §:ssä on joitakin hankintalain tontille meneviä kirjauksia. (Esim. ei saa olla todettu vakavia puutteita ammattitoiminnassa. Tämä on hankintalaissa ainoastaan harkinnanvarainen poissulkemisperuste, mutta näissä lakiluonnoksissa ehdoton kieltö. Vastustamme 17 § 5. kohtaa, missä yksityisen palveluntuottajan edellytetään noudattavan sote-maakunnan palvelustrategiaa. Strategian noudattaminen on sote-palveluiden järjestämiseen liittyvät tehtävä. Strategisen tavoitteen toteuttaminen toimeenpannaan palveluntuottajille sopimusohjauksella, eikä missään oloissa suoraan lailla. 17 § 2. kohdan velvollisuus noudattaa sopimusta (yhdessä kohtien 1, 3, ja 4 kanssa) on aivan riittävä. Esitämme kohtien 5 ja 6 poistoa. Kohta 6 on mutkikas ja siksi altis väärille tulkinnoille. Kohdan 6 poisto pakottaa sote-maakunnan olemaan tarkkaavainen palveluntuottajien sopimusohjauksessa, ja se on oikea ohjaamisen tapa.]

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei [Alihankintana tuotetut palvelut ovat usein hyvä keino turvata palveluiden saatavuus. Pykälän vaatimukset eivät kuitenkaan edistä alihankinnan hyödyntämistä, vaan rajaavat alihankinnan käyttömahdollisuuksia. Pykälässä esitetyt alihankinnan vaatimukset heikentävät erityisesti pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua julkisiin tarjouskilpailuihin. On aiheellinen huoli, joutuvatko sote-palveluiden alihankkijat yhtä heikkoon ja alisteiseen neuvotteluasemaan kuin esim. taksiliikenteen markkinan avautuessa taksiautoilijat joutuivat kesän 2018 kilpailutusten jälkeen suhteessa Kela-välityskeskukseen. Sääntely on kirjoitettu siten, että ulkoistuksen ”pää toteuttaja” vastaa kaikesta, myös alihankkijoidensa laadusta. Mikään ei estä maakuntaa tai sen isoa yksityistä sopimuskumppania vyöryttämästä raskaita sopimusvelvoitteita ja -sakkoja sitä neuvotteluvoimaltaan olennaisesti pienemmän alihankkijan vastuulle. Tämä asetelma johtaa siihen, että päätoteuttajat ovat neuvotteluvoimaltaan suuria – jopa sote-maakuntaa suurempia. Se ei ole yhteiskunnan kannalta toivottavaa. Sote-maakunnat eivät tuolloin olisi riittävän vahvoja järjestäjiä.]

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

8 §, Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu. Tiivistetään pykälä alla olevaan muotoon ”Sote-maakunta vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Muiden henkilöiden oikeudesta saada sosiaali- ja terveyspalveluja säädetään erikseen. Järjestämisvastuun sisällöstä säädetään tarkemmin sote-maakuntalain 7 §:ssä.

Sote-maakunnalla on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuudesta. Sote-maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä. Sote-maakunnan omavalvonnasta säädetään 38 §:ssä.”

10 §: Sote-järjestämislain 10 § tunnistaa palvelujen yhteensovittamisen- ja kokoamisen asiakaskohtaisiksi kokonaisuuksiksi, minkä voi ymmärtää henkilökohtaisen budjetin käsitteeksi. 10§:n kirjausta tulee täsmentää siten, että siihen tuodaan käsite ”henkilökohtainen budjetti”. Henkilökohtaisen budjetin käsite ei tällä hetkellä sisälly sote-järjestämislain luonnoksen termistöön lainkaan.

12a §: Vuokratyövoiman käyttö: 1) Tulisi muuttaa sellaiseksi, että vuokratyövoiman käyttö on selkeästi sallittua muunakin kuin täydentävänä keinona. Lakiluonnoksissa käytetty termi ”täydentävä” antaa nyt viestin, että vuokratyövoiman käyttöön pitäisi olla osoitettu jokin erillinen tarve. 2) Tulisi kirjata, että vuokratyövoimana voidaan käyttää myös henkilöitä, joilla on virka- tai työsuhte muuhun sosiaali- tai terveydenhuoltopalveluita tuottavaan tahoon. Toki em. oikeus voidaan työnantaja-työntekijä-suhteeseen vietävällä kilpailukiellolla poistaa, mutta

muutosesityksemme soveltuisi kuitenkin sote-palveluiden hankintoihin. Silloin muutosesityksemme turvaisi ammattihenkilöiden saatavuutta ja asiakkaan pääsyä palveluihin.

14 §: Pykälän ongelma on, että 14.2 §:n 5.kohta huomioi vain yksityisestä palveluntuottajasta johtuvat sopimuspuutetilanteet ja sote-maakunnan oikeuden saada korvausta ja pidättää maksuja. Tasapainon vuoksi listaan tulee lisätä palveluntuottajan oikeudet korvauksiin tilanteessa, jossa sote-maakunta syöllistyy sopimusrikkomukseen tai muutoin palveluntuottaja estyy toteuttamasta sopimusvelvoitteistaan sote-maakunnasta johtuvasta syystä.

15 §: Säilyttää sote-maakunnalle hankintapäätöksen laatimiseen velvoitteita, jotka muutoinkin on täytettävä (1 momentti). Tämä saa aikaan se, että hankintaprosessi on sote-maakunnalle raskas. Raskaat hankintaprosessit johtavat siihen, ettei hankintoja tehdä, ja maakunnan oma tuotanto jää ainoaksi tuotantomuodoksi. Esitämme 15 §:n poistamista kokonaan.

16 §: Pidämme tarpeettomana sääntelyä, että yksityisen palveluntuottajan tekemältä alihankinnalta edellytetään sen olevan vain täydentävää. Alihankinta on laillinen ja usein järkevä organisoitumisen muoto, joka usein päästää pienet, aloittavat yritykset markkinoille. Emme kannata myöskään vaatimusta siitä, että sote-maakunnan pitää nimenomaisesti hyväksyä kaikki alihankkijat. Sote-osaajat vaihtavat työpaikkaa, ja hankintaprosessit ovat pitkiä. Tästä voi seurata esimerkiksi, että työpaikkaa vaihtanut terapeutti ei voi toimia palveluntuottajana lainkaan.

17 §: Esitämme poistettavaksi kohdat 5 ja 6. 5. kohta: ”noudatettava sote-maakunnan palvelustrategiaa”. Palvelustrategian noudattaminen on soten järjestämiseen liittyvä tehtävä, ei tuottamiseen. Järjestämistehtävä ei miltään osin tällä uudistuksella ole tarkoitus siirtää yksityisille palveluntuottajille, ja 5. kohta rikkoo tätä yleislinjaa. Palvelustrategian tavoitteet voivat sitoa yksityistä palveluntuottajaa ainoastaan siten, että kirjauksia on sisällytetty sote-maakunnan ja yksityisen palveluntuottajan välille tehtävään hankintasopimukseen tai palvelusetelin sääntökirjan ehtoihin – eivät mitenkään muuten. Kohta 6 on mutkikas, ja silti altis virhetulkinnoille. Palvelujen integraatio toteutuisi 6. kohtaa paremmin sopimusohjauksella kuin säätelyllä.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Lakiin tulee lisätä velvoittavat kirjaukset: 1. asiakkaan valintaoikeudesta, 2. monituottajamallista ja markkinoiden toimivuudesta, ja 3. sote-maakunnan oman palveluntuotannon kustannusten laskemisesta valtakunnallisesti yhteisellä kustannuslaskentamallilla. Tämä mahdollistaisi eri tuottajien ja niiden tarjoamien palveluiden vertailun.

Järjestämisvastuun on oltava sote-maakunnalla. Sen itsenäistä asemaa suhteessa valtioon on vahvistettava. Järjestämislailla rajataan turhaan perustettavien itsenäisten sote-maakuntien mahdollisuuksia toteuttaa maakuntalaissa sille määriteltyjä tehtäviä. STM:n ja maakuntien neuvottelumenettelyä tulee selkiyttää, jotta tiedetään, mikä on STM:n rooli ja mikä sote-maakunnan. Sote-maakunta vastaa palveluiden järjestämisestä ja siten päättää myös, miten sen

toteuttaa. Järjestämislaille ei pidä turhaan rajata sote-maakuntien mahdollisuuksia palvelutuotannon organisoimiseksi.

Maininnat sote-maakunnalta edellytettävästä omasta palvelutuotannosta on poistettava. Maakunta pystyy turvaamaan palveluiden riittävän saatavuuden kaikissa olosuhteissa ilman omaa palvelutuotantoa esimerkiksi sopimusteknisin järjestelyin. Voimassa olevien sopimusten mitätöintimahdollisuus on poistettava. Järjestämis- ja/tai maakuntalakiin on kirjattava yhteiskunnan antama palvelulupaus.

Sote-maakunnan on hyödynnettävä ostopalveluita tai palvelusetelijärjestelmiä aina silloin, kun se ei kykene täyttämään erityislakien (esim. hoitotakuulaki) sille asettamia velvoitteita. Lain vaikutusarvioita on täydennettävä. EU:n potilasdirektiivin asettamat velvoitteet on kirjattava järjestämislakiin.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Lakiin tulee lisätä palveluntuottajamarkkinan toimivana pitäminen ja monituottajamallin hyödyntämismahdollisuus. Tämä tehostaisi palveluntuotantoa ja pitäisi pieniä yrityksiä markkinoilla. Kun palveluntuottajat ovat neuvotteluvoimaltaan järjestäjää eli sote-maakuntaa vähäisempiä, on palveluntuottajien sopimusohjaus helpompi toteuttaa.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei pääosin [Pelastustoimen tehtävissä ei ole saatavissa synergia- tai tehokkuushyötyjä yksikkökokoja kasvattamalla. Mikäli toimintoja keskitetään, välimatkat yksiköstä pelastustehtäviin saattavat pidentyä ja tämä on kansalaisen kannalta haitallista.]

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Ei kantaa

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Ei kantaa

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ei kantaa

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei kantaa [Koska niin monessa eri sote-maakunnan järjestämisvastuulle aiotussa tehtävässä nähdään lakiluonnoksen mukaan tarve maakuntien yhteistoiminnalle tai muulle keskittämiselle, voidaan päätellä, että maakuntia on pikemminkin liikaa kuin liian vähän.]

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin [Väliaikaisten toimielinten tulee valmistelussa ottaa huomioon erilaisten sidosryhmien ja yksityisten palveluntuottajien edustus.]

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosäätely hyväksyttävä?

kyllä pääosin

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei [Ulkoistamissopimusten mitättömyysuhka rajaa elinkeinon- ja sopimusvapautta ja se tulee poistaa esityksestä. On kuitenkin huomioitava, että kokonaisulkoistuksissa on siirtynyt niin suuri osa palveluntuotantoa hankintalain kilpailutusvelvoitteen ulottumattomiin, että pienimmät yritykset ovat menettäneet toimintaedellytyksiä. Kokonaisulkoistuksissa tulee jatkossa varmistaa, että markkinoille pääsyyn ei tule ylitsepääsemättömiä esteitä. On oltava myös mahdollisuus käyttää alihankkijoita. Jatkossa on tärkeää, että sote-palveluita ja niihin liittyviä kuljetus-, tuki- ym. palveluita järjestetään monituottajamallilla: hankkien pieninä osina, tarjoten asiakkaille valintaoikeutta ja pienille yrityksille mahdollisuuksia tulla mukaan palveluntuottajiksi. Pienelle yritykselle luontevin sopimuskumppani on asiakas tai oma sote-maakunta. Jos välissä on suurempia osapuolia, pienen yrityksen asema sopijapuolena todennäköisemmin heikkenee.]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei pääosin

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Voimaanpanon aikataulu on tiukka ilman lakiesityksiin tarvittavia välttämättömiä muutoksia ja täydennyksiäkin. Tärkeintä on tehdä hyvä ja toimiva sote-uudistus – ei sen aikataulu.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Uudistusesityksen taloudellisten vaikutusten arviointi on vielä keskeneräinen. Nyt esitetty sote-maakuntien rahoitusratkaisu ei tue riittävästi uudistuksen tavoitteita, koska sen ei voida nähdä hillitsevän tarpeeksi kustannusten kasvua.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Nykymuodossaan lainsäädäntökehikko ei rajoita kuntien toiminnan laajentumista, mikä muodostaa riskin kokonaisveroasteen nousulle tulevaisuudessa.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitetyt verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei pääosin [Tarvitaan eritetyn kirjapitovelvoitteen lisäksi velvoite noudattaa valtakunnallisesti yhteistä kustannuslaskentamallia sote- ja pelastustoimen tehtävissä. Tämä velvoite tulee asettaa koskemaan kaikkia muitakin sote-maakuntia.]

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereinään selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä pääosin [Mikäli maakunnat eivät kykene vastaamaan tehtävistään, julkisen talouden näkökulmasta tulisi olla selkeämpiä keinoja ohjata maakunta tuottamaan palvelunsa kustannustehokkaammin.]

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä pääosin

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin [Valtionohjaus on paikallaan alueellisten erojen syntymisen ehkäisemiseksi, mutta paikallinen ja alueellinen päätösvalta on vastuunkannon merkityksen kannalta oleellista säilyttää ja pitää vahvana. Itsehallinnollista asemaa on vahvistettava.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [STM:n ja maakuntien neuvottelumenettelyä on selkiytettävä, jotta tiedetään, mikä on STM:n rooli ja mikä sote-maakunnan. Sote-maakunta vastaa palveluiden järjestämisestä ja siten päättää myös, miten sen toteuttaa. Järjestämislailla ei pidä turhaan rajata sote-maakuntien mahdollisuuksia palvelutuotannon organisoimiseksi.]

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin [Tarvitaan avoin rajapinta tiedolle, jotta voidaan rakentaa julkinen, yhteinen kustannustietovaranto.]

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Yritysvaikutusten arviointi on lakiluonnoksissa toteutettu puutteellisesti. Esitys ei tunnista lainkaan monipuolista, paikallista palvelutuotantoa, työllisyyttä eikä elinvoimaa ylläpitäviä pk-yrityksiä. Hallituksen lopullisessa esityksessä on arvioitava vaikutukset 18 000 alan yritykselle ja niiden henkilökunnalle sekä terveyden edistämisen osalta laajasti myös sotehy-palveluketjussa olevien yritysten toimivuus kuntatasolla.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei [Pitkän aikavälin kustannusvaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Suosittellemme tutustumaan Aapo Kosken väitöskirjaan, joka koskee julkisia IT-järjestelmähankintoja. Tutkimuksen mukaan hankintalain ei pitäisi sallia nykyisen kokoisten suurten IT-järjestelmien tilaamista kerralla niin, että lopputulos odottaa vuosien päässä. Hankintalain pitäisi pakottaa tilaamaan järjestelmät osissa, esimerkiksi puolen vuoden tai vuoden toimitusajalla. Valmistunutta osaa pitäisi testata kunnolla ja jatkaa toteutusta vasta käyttäjäpalautteen perusteella. Näin sekä tilaaja että ohjelmistoyritys pystyisivät paremmin reagoimaan myös ympäristön muutoksiin.

<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/datatiede/moni-julkinen-it-jarjestelma-on-vanhentunut-jo-kayttoon-tullessaan>

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Myös yksityisellä sektorilla tehtyjä investointeja ICT- ja digiasioissa tulisi hyödyntää. Veronmaksajien rahoja ei pidä käyttää erilaisten, päällekkäisten järjestelmien kehittämiseen, mikäli ne eivät ole strategisesti tai huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

Lisäkustannuksia koituu palkkaharmonisaatiosta sekä esitetyistä ulkoistussopimusten purkamisista ja mahdollisista mitätöinneistä.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

On erikoista, että vasta valmisteilla olevan lainsäädännön perusteella pohditaan omaisuudensuojaan ja elinkeinon harjoittamiseen liittyviä kysymyksiä. Tällainen valmistelu nakertaa yksityisen sektorin kiinnostusta investoida sote-palveluiden tuottamiseen.

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

kyllä

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

Ei kantaa

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Ei kantaa

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

Kaikkeen valmisteluun ja kehittämistoimintaan tulee ottaa mukaan palveluntuottajatahot, koska nekin ovat asianosaisia. Nykytilanteessa yksityinen sektori on tehokkaasti suljettu pois valmisteluista ja tiedotustilaisuuksista kaikilla tasoilla. Aiemmassa Pirkanmaan omassa sote-valmistelussa panostettiin asianosaisten osallistamiseen, vuoropuheluun, yhteissuunnitteluun ja tiedonkulun sujuvuuteen eri toimijoiden välillä. Nyt tällaisesta ei ole ollut mitään havaintoa.

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Nykyisessä talous- ja työllisyystilanteessa olemme erittäin huolestuneita Pirkanmaan elinvoimaisuuden ja asukkaiden palveluiden puolesta. Hallituksen esitysluonnos ei huomioi työllisyysvaikutuksia eikä kuntien elinvoiman kehittämistä. Nykymuotoinen esitys johtaisi toteutuessaan siihen, että paikallinen monipuolinen palveluverkosto kuihtuu ja sen seurauksena saatavuus heikkenee erityisesti maaseudulla.

Hallituksen esitysluonnoksessa näkyy selvästi pyrkimys suosia pääkaupunkiseutua ja keskittää sinne erityisosaamista. Olemme erittäin huolestuneita tällaisten pyrkimysten vaikutuksista alueemme yliopistollisen sairaalan, oppilaitosten ja yritysten toimintaedellytyksiin, tutkimukseen, kehitykseen, innovaatiotoimintaan, opetukseen ja koulutusmahdollisuuksiin, osaavan työvoiman saatavuuteen, asukkaiden hyvinvointiin, työllisyyteen ja alueemme muihin elinvoimatekijöihin.

Näemme eri toimialojen palveluiden kehittymisen ja alojen palvelumarkkinoiden kannalta suuria ongelmia siinä, että hallituksen esitysluonnoksessa painotetaan julkisen tuotannon ensisijaisuutta - ja että julkisen tuotannon ensisijaisuutta painotetaan myös sellaisissa palveluissa, joita julkinen sektori ei nykytilanteessa edes tosiasiallisesti tuota lainkaan.

Pirkanmaan Yrittäjät pitää tärkeänä, että sote-uudistuksen yhteydessä valmistellaan ja otetaan käyttöön laki, joka tuo samalle viivalle julkisen ja yksityisen palveluntuotannon sääntelyn. Näemmekin keskeisinä jatkovalmistelun kannalta seuraavat tekijät:

1. Palvelustrategia
2. Yhteinen kustannuslaskentamalli
3. Asiakkaalle valintaoikeus
4. Maakunnalle oikeus erottaa järjestäminen ja tuottaminen toisistaan
5. Palvelusetelin arvostuksen pohja kestäväksi. Lisäksi henkilökohtaisen budjetoinnin malli tulee ottaa yhdeksi asiakaslähtöiseksi työkaluksi.
6. Monituottajamalliin tähtäävät keinot

Yhdymme lisäksi Suomen Yrittäjien esiin tuomiin muihin huomioihin:

<https://www.yrittajat.fi/statement/632938-sote-lausunto-yleiset-linjaukset>

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Virtanen Maria
Pirkanmaan Yrittäjät ry